

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «ПРИПІЯЛО ПРОТИ УКРАЇНИ»

(Заява № 75801/01)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

31 січня 2008 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Припіяло проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен (Mr P. Lorenzen), Голова,
пані С. Ботучарова (Mrs S. Botoucharova),
п. К. Юнгвірт (Mr K. Jungwiert),
п. В. Буткевич (Mr V. Butkevych),
пані М. Цаца-Ніколовська (Mrs M. Tsatsa-Nikolovska),
п. Р. Маруст (Mr R. Maruste),
п. М. Віллігер (Mr M. Villiger), судді,
та пані К. Вестердік (Mrs C. Westerdiek), Секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 8 січня 2008 року,
вносить таке рішення, що було прийнято того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою (№ 75801/01), поданою до Суду 27 березня 2001 року громадянином України паном Припіялом Михайлом Андрійовичем (далі — заявник) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженими: пані З. Бортновською, пані В. Лутковською та паном Ю. Зайцевим.
3. 19 січня 2004 року Суд вирішив направити заяву Уряду. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті заяви та її прийнятності одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник народився у 1927 році та помер 23 травня 2005 року. Листом від 17 січня 2006 року дружина заявника, пані Припіяло Єлизавета Вадимівна (Ратушна), повідомила Суд про своє бажання підтримувати заяву.

A. Провадження щодо безоплатного вилучення будинку

5. У серпні 1972 року прокурор Черкаського району звернувся до суду з позовом до матері заявника, яка вже померла, про безоплатне вилучення її будинку у селищі Сміла, оскільки будинок був побудований без відповідного дозволу компетентних місцевих органів влади. 9 березня 1973 року народний суд Черкаського району задовольнив позов прокурора. 11 квітня 1973 року це рішення було залишено судом апеляційної інстанції без змін.
6. 27 грудня 1989 року Верховний Суд УРСР як суд наглядової інстанції скасував зазначене рішення та направив справу на новий розгляд.
7. Після декількох судових розглядів 30 січня 1992 року Смілянський міський суд відхилив позов прокурора та визнав незаконним безоплатне вилучення будинку. 4 березня 1992 року Черкаський обласний суд відхилив апеляційну скаргу Смілянської селищної ради та залишив рішення без змін.

B. Провадження щодо виселення

8. Оскільки Смілянська селищна рада передала безоплатно вилучений будинок в оренду третім особам, заявник звернувся до суду з вимогою про їх виселення. У результаті цього провадження 7 червня 1995 року Черкаський обласний суд відхилив зазначений позов.

C. Провадження щодо компенсації

1. Стадія судового розгляду

9. У невизначену дату 1997 року заявник звернувся з судовим позовом до різних органів державної влади та місцевого самоврядування про відшкодування шкоди, завданої незаконним безоплатним вилученням будинку.

10. 6 березня 1998 року Соснівський районний суд відхилив позов заявника як необґрунтований. 13 березня 1998 року Черкаський обласний суд задовольнив апеляційну скаргу заявника, скасував рішення та направив справу на новий розгляд.
11. У невизначену дату Черкаський обласний суд витребував справу з Соснівського районного суду та розглянув її як суд першої інстанції.
12. 22 жовтня 1999 року Черкаський обласний суд частково задовольнив позов заявника та присудив стягнути з управління Державного казначейства України в Черкаській області на користь заявника 12 839, 36 грн¹ як компенсацію за незаконне вилучення будинку.
13. 16 лютого 2000 року Верховний Суд України залишив це рішення без змін.

2. Стадія виконання рішення

14. 15 червня 2000 року відділ державної виконавчої служби Соснівського районного управління юстиції відкрив виконавче провадження.
15. 10 липня 2000 року заявник оскаржив бездіяльність державного виконавця, який здійснював виконання рішення, до Соснівського районного суду.
16. Листом від 22 грудня 2000 року заступник голови Черкаського обласного управління юстиції повідомив заявника про неможливість виконати рішення від 22 жовтня 1999 року через відсутність коштів у державному бюджеті.
17. 31 січня 2001 року Соснівський районний суд відхилив позов заявника як необґрунтований.
18. 7 березня 2001 року Черкаський обласний суд залишив це рішення без змін.
19. Листом від 27 червня 2002 року голова Соснівського районного управління юстиції повідомив заявника про те, що національне законодавство не передбачало порядок виплати заборгованості з державного бюджету за рішенням суду.
20. 17 лютого 2004 року відділ державної виконавчої служби Соснівського районного управління юстиції звернувся до апеляційного суду Черкаської області (далі — апеляційний суд) із заявою про передачу виконавчого провадження до відділу державної виконавчої служби Печерського району міста Києва, де знаходиться Державне казначейство України, оскільки саме воно є боржником у справі, а не його відділення у Черкаській області.
21. 12 березня 2004 року апеляційний суд задовольнив цю заяву та ухвалив передати виконавчий лист у цій справі до відділу державної виконавчої служби Печерського району міста Києва, що було зроблено 2 квітня 2004 року.
22. 22 квітня 2004 року відділ державної виконавчої служби Печерського району міста Києва відмовився прийняти до виконання цей виконавчий лист на підставі того, що відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» рішення суду, яке винесене на користь заявника, має виконуватись відділом примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби.
23. Листом від 25 березня 2005 року заступник начальника відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби повідомив Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, що відділ ніколи не отримував зазначеного виконавчого листа.
24. Рішення, винесене на користь заявника, залишається невиконаним.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

25. Відповідне національне законодавство викладене в рішенні від 29 червня 2004 року у справі «Войтенко проти України» (Voytenko v. Ukraine) (№ 18966/02, пп. 20–25).

ЩОДО ПРАВА

I. ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

26. Заявник помер 23 травня 2005 року, під час розгляду його справи у Суді (див. пункт 5 вище). Суд не піддає сумніву те, що дружина заявника має право підтримувати заяву від

¹ Приблизно 2607 євро на той час.

його імені. Суд не знаходить підстав вирішити інакше (див., *mutatis mutandis*, рішення «Калло проти Угорщини» (Kallo v. Hungary), № 30081/02, п. 25, від 11 квітня 2005 року, та «Сілдеджич проти Польщі» (Sildedzis v. Poland), № 45214/99, п. 30, 24 травня 2005 року).

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТЕЙ 6 ТА 13 КОНВЕНЦІЇ ТА СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ ЩОДО ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО КОМПЕНСАЦІЮ

27. Заявник скаржився на нерозумну тривалість провадження у справі про компенсацію за незаконне вилучення будинку. Заявник також скаржився на невиконання державною виконавчою службою рішення суду від 22 жовтня 1999 року. Він посилався на пункт 1 статті 6 та статтю 13 Конвенції, а також на статтю 1 Першого протоколу до Конвенції, які у відповідних частинах передбачають таке:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру (...).»

Стаття 13

«Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.»

Стаття 1 Першого протоколу

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів...»

А. Щодо прийнятності

28. Уряд висловив заперечення стосовно вичерпання заявником національних засобів юридичного захисту, подібні до тих, які вже були відхилені Судом у багатьох рішеннях (див. згадане вище «Войтенко проти України» (Voytenko v. Ukraine), пп. 27–35; «Бакалов проти України» (Bakalov v. Ukraine), № 14201/02, пп. 24–26, 30 листопада 2004 року, та «Носаль проти України» (Nosal v. Ukraine), № 18378/03, пп. 33–35, 29 листопада 2005 року. Суд доходить висновку, що ці заперечення Уряду повинні бути відхилені з тих самих підстав.

29. Суд зазначає, що провадження в суді та виконавче провадження є відповідно першою і другою стадіями загального провадження. Таким чином, виконавче провадження не має бути відокремлене від судового, і ці обидва провадження мають розглядатися як цілісний процес (див. «Скордіно проти Італії» (Scordino v. Italy) (no. 1) [GC], no. 36813/97, п. 197, та, з нових джерел, «Сіка проти Словаччини» (Sika v. Slovakia), № 2132/02, пп. 24–27, 13 червня 2006 року). Таким чином, Суд доходить висновку, що скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості провадження у справі про компенсацію та щодо затримки у виконанні рішення Черкаського обласного суду не є явно необґрунтованими в сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вони не є неприйнятними з будь-яких інших підстав. Відповідно ці скарги повинні бути визнані прийнятними. З цих самих підстав скарги заявника за статтею 13 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції щодо

невиконання державними органами рішення суду, винесеного на його користь, не можуть бути визнані неприйнятними.

В. Щодо суті

30. Заявник стверджував, що тривалість провадження у його справі була надмірною та що мала місце значна затримка у виплаті присуджених судом коштів, що, відповідно, позбавило його можливості фактично володіти його власністю.

31. Уряд не надав зауважень щодо стадії судового розгляду справи. Щодо стадії виконання рішення Уряд визнав необхідність виконати рішення суду, винесене на користь заявника. Також Уряд стверджував, що держава здійснила всі необхідні дії для найскорішого виконання цього рішення та що рішення залишалось невиконаним у зв'язку з відсутністю бюджетних коштів та відсутністю відповідного законодавчого порядку. Крім того, Уряд зазначав, що заявник мав у своєму розпорядженні ефективні засоби для оскарження невиконання рішення, винесеного на його користь. У своїх наступних зауваженнях Уряд наголосив на тому, що заявник після 22 квітня 2004 року повторно не пред'явив виконавчий лист до виконавчої служби та що відповідно держава не несе відповідальності за невиконання рішення після цієї дати.

32. Щодо судового провадження у справі про компенсацію необхідно зазначити, що із матеріалів, наданих заявником, неможливо встановити точну дату, коли заявник подав позов до суду. У будь-якому випадку період, який приймається до уваги, не може розпочатися раніше 11 вересня 1997 року, тобто до набрання Конвенцією чинності для України. Остаточне рішення у цій справі було винесено 16 лютого 2000 року Верховним Судом України. Відповідно судова стадія провадження тривала два роки та чотири місяці у судах трьох інстанцій. Крім того, у цьому провадженні не було помітних періодів бездіяльності з боку національних судів.

33. Однак Суд зазначає, що рішення Черкаського обласного суду від 22 жовтня 1999 року, яке набрало законної сили з моменту його винесення, залишається невиконаним близько семи років та восьми місяців.

34. Суд нагадує, що недоречно вимагати від особи, на користь якої прийнято рішення у справі, відповідачем в якій є держава, пізніше ініціювати виконавче провадження для того, щоб отримати компенсацію (див., наприклад, згадане вище рішення «Скордіно проти Італії» (*Scordino v. Italy*), (№ 1) [GC], п. 198, та рішення «Лізанець проти України» (*Lizanets v. Ukraine*), № 6725/03, п. 43, 31 травня 2007 року). Отже, Суд відхиляє аргумент Уряду, що непред'явлення заявником повторно виконавчого листа на виконання до державної виконавчої служби позбавило його права на стягнення з держави заборгованості, яка належить заявнику до виплати.

35. Суд нагадує, що він вже встановлював порушення пункту 1 статті 6, статті 13 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції у справах, подібних до цієї (див. згадані вище рішення «Войтенко проти України» (*Voitenko v. Ukraine*), пп. 26–55 та «Носаль проти України» (*Nosal v. Ukraine*), пп. 33–47).

36. Вивчивши всі аргументи, подані сторонами, Суд вважає, що Уряд не виклав жодного факту чи аргументу, який би міг його переконати дійти іншого висновку у цій справі.

37. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

38. За цих обставин Суд не вважає за необхідне розглядати подібну скаргу за статтею 13 Конвенції (див. «Деркач та Палек проти України» (*Derkach and Palek v. Ukraine*), № 34297/02 та 39574/02, п. 42, 21 грудня 2004 року).

III. ІНШІ СКАРГИ

39. Заявник скаржився за статтею 6 Конвенції на тривалість проваджень у справах про безоплатне вилучення майна та виселення. Він також скаржився за статтями 3 та 8 Конвенції у зв'язку із невиконанням рішення, винесеного на його користь.

40. Уважно дослідивши зауваження заявника, виходячи з сукупності наявних матеріалів, Суд

не встановив у тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, жодних ознак невинуватого втручання чи порушення положень Конвенції. Отже, Суд відхиляє ці скарги відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтовані.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

41. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода та судові витрати

42. Заявник вимагав відшкодування матеріальної шкоди у розмірі суми, присудженої йому рішенням суду від 22 жовтня 1999 року. Він також вимагав 20 000 євро відшкодування моральної шкоди та судових витрат, яких він зазнав під час провадження у національних судах.

43. Уряд стверджував, що він не має зобов'язання виплачувати заявнику суму заборгованості за судовим рішенням, оскільки заявник не оскаржив постанову державного виконавця від 22 квітня 2004 року про відмову відкрити виконавче провадження і не пред'явив повторно виконавчий лист для виконання. Уряд також стверджував, що вимоги заявника щодо відшкодування моральної шкоди є надмірними та необґрунтованими, а також, що визнання порушення буде достатньою справедливою сатисфакцією у цій справі.

44. Оскільки рішення, винесене на користь заявника, залишається невиконаним, Суд, ґрунтуючись на тому, що було встановлено вище (пункти 33–37), вважає, що повним та остаточним відшкодуванням матеріальної шкоди заявнику буде сплата заборгованості за рішенням національного суду, яка належить йому до виплати (див. пункт 12 вище).

45. Щодо вимог заявника про відшкодування моральної шкоди (20 000 євро) Суд вважає їх надмірними. Проте Суд вважає, що заявник мав зазнати певної моральної шкоди внаслідок невиконання рішення суду, винесеного на його користь. Суд, здійснюючи оцінку на засадах справедливості, як це вимагається статтею 41 Конвенції, присуджує заявнику 2000 євро відшкодування моральної шкоди.

46. Щодо вимог заявника про відшкодування судових витрат Суд повторює, що тільки ті витрати підлягають відшкодуванню за статтею 41 Конвенції, щодо яких встановлено, що вони були дійсно понесені та необхідні, а також якщо сума витрат була розумною (див., наприклад, «Пек проти Сполученого Королівства» (Peck v. the United Kingdom), № 44647/98, п. 127, ECHR 2003-I). У цій справі заявник не визначив конкретну суму судових витрат та не надав докази, що ці судові витрати були понесені ним під час провадження у національних судах. Отже, Суд нічого не присуджує у цьому зв'язку.

B. Пеня

47. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо провадження у справі про компенсацію, а також скарги за статтею 13 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до неї прийнятними, а решту заяви — непринятною;
2. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції;
4. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати скаргу заявника за статтею 13 Конвенції;
5. *Постановляє*, що:

(a) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити дружині заявника заборгованість, яка досі належить до виплати за рішенням національного суду, а також 2000 (дві тисячі) євро відшкодування моральної шкоди. Зазначена сума має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу, з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто із зазначеної суми;

(b) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти;
6. *Відхиляє* інші вимоги заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 31 січня 2008 року відповідно до пп. 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

К. ВЕСТЕРДІК (C. Westerdiek)
Секретар

П. ЛОРЕНЦЕН (P. Lorenzen)
Голова